

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW		3. Miejscowość WARSZAWA
1. Nazwa KAMIENICA	2. Czas powstania 1896 r.	4. Adres ul. Twarda 62 nr ewidencyjny działki 83/11, obręb 6-01-07 nr księgi wieczystej
11. Materiały graficzne Fasada Plan orientacyjny, skala 1:2000		5. Przynależność administracyjna województwo mazowieckie powiat Warszawa gmina Wola 6. Współrzędne geograficzne 52° 13' 42.384" N, 20° 59' 34.042" E 7. Poprzednie nazwy miejscowości 8. Właściciel i jego adres Miasto Stołeczne Warszawa, plac Bankowy 3/5, 00-950 Warszawa 9. Użytkownik i jego adres Miasto Stołeczne Warszawa, plac Bankowy 3/5, 00-950 Warszawa 10. Formy ochrony wpis do rejestru zabytków z 2.12.2022 r., pod nr A-1734 gminna ewidencja zabytków (Zarządzenie Prezydenta m. st. Warszawy nr 2998/2012 z 24.07.2012 r.) teren historycznego układu urbanistycznego ulicy Twardej, wpis do rejestru z 1.07.1965 r., pod nr A-592
  Elewacja podwórzowa Plan sytuacyjny, ortofotomapa Warszawy, 2024, skala 1:1000		

12. Historia

Ulica Twarda była jedną z ważniejszych arterii komunikacyjnych XIX-wiecznej Warszawy. Wybrukowana w latach 60. XIX wieku, została niedługo po tym zabudowana kamienicami, które wyparły dawną, w większości drewnianą zabudowę. Inwestycje związane z nieruchomościami na tym obszarze prowadziła głównie społeczność pochodzenia żydowskiego, która stanowiła także znaczną część mieszkańców ulicy. W drugiej połowie XIX wieku niezabudowana posesja znajdująca się pod numerem hipotecznym 1147 d/1 została podzielona i sprzedana pod zabudowę. Właścicielem jej części pod późniejszym adresem Twarda 62, był Szlama Czosnek, który w 1890 r. podzielił ją i odsprzedał jej część. Nieruchomość nabył Szapsa Kaplan, który w 1895 r. przystąpił na jej terenie do budowy niewielkiej czterokondygnacyjnej kamienicy w zachodnim narożniku działki. Prace budowlane zakończyły się w 1896 r. W tym samym roku kamienica została częściowo wykupiona przez Arona Oppenheima, a następnie w całości przeszła na własność Moszka i Ruchli Greczyn, którzy przystąpili do jej rozbudowy. Na początku XX wieku kamienica została powiększona w kierunku wschodnim, na całą szerokość parceli i rozbudowana w głąb działki o skrzydło wschodnie. W tym okresie powstała główna, bardziej reprezentacyjna klatka schodowa oraz mieszkania o nieco wyższym standardzie. W 1940 r. kamienica znalazła się przejściowo, na okres kilku miesięcy, w obrębie getta warszawskiego. Po wyłączeniu budynku z granic getta zasiedliły go polskie rodziny. Podczas powstania warszawskiego kamienica znajdowała się w rejonie intensywnych walk prowadzonych w rejonie Woli, jednak za wyjątkiem częściowych uszkodzeń spowodowanych pociskami artyleryjskimi, uniknęła poważniejszych zniszczeń podczas wojny. Bogaty wystrój architektoniczny fasady został usunięty dopiero na przełomie lat 50. i 60. XX wieku, po upaństwowieniu budynku. W 2012 r. kamienica została wyłączona z użytkowania ze względu na zły stan techniczny, a lokatorzy wykwaterowani.

13. Opis

SYTUACJA: Budynek usytuowany w końcowym, południowym odcinku ulicy Twardej. Znajduje się po zachodniej stronie ulicy, w zwartej zabudowie, pomiędzy cofniętymi w stosunku do linii jej fasady współczesnymi zabudowaniami. Kamienica wypełnia południowo-wschodnią część działki.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA

ŚCIANY: budynek murowany z cegły pełnej, w całości podpiwniczony.

WIEŻBA: drewniana, konstrukcja płatwiowa o stolcach kozłowych.

DACH: siodłowy w części głównej, pulpitowy w skrzydle oficyny, w całości kryty papą.

POSADZKI: główna klatka schodowa: żółte i czarne płytki ceramiczne w układzie szachownicowym obwiedzionym bordiurą z ornamentem geometrycznym w formie rombów; wnętrza mieszkań: parkiety z deszczulek tworzących romboidalne wzory w pokojach od strony ulicy, parkiety z desek w pokojach od strony podwórza i w oficynie; poddasze: podłoga z drewnianych desek; przejazd bramny: granitowa kostka brukowa (obecnie niemal w całości pokryta zaprawą cementową).

SCHODY: komunikację w kamienicy zapewniają trzy klatki schodowe. W głównej, usytuowanej po wschodniej stronie przejazdu bramnego znajdują się schody zawrotne o drewnianych stopniach, ze spocznikami wyłożonymi płytkami ceramicznymi. Policzki schodów dekorowane są ornamentem snycerskim o motywach roślinnych, a metalowa, ażurowa balustrada schodów o esowych formach zakończona jest drewnianym pochwytym. W dwóch pozostałych klatkach schodowych – zachodniej oraz usytuowanej w oficynie – wschodniej, znajdują się drewniane schody zawrotne z drewnianymi spocznikami i drewnianymi barierami o toczonej tralkach. Dodatkowo, na spocznikach wschodniej klatki schodowej znajdują się wmontowane w ściany szafki wnękowe.

STOLARKA OKIENNA I DRZWIOWA: stolarka okienna: drewniane okna ościeżnicowe z zawrotnicami, dwudzielne, z dwudzielnym nadświetleniem, w części mieszkań historyczna stolarka została wymieniona na współczesne okna jednoramowe. Stolarka drzwiowa: na głównej klatce schodowej kamienicy zachowana została w całości historyczna stolarka drzwiowa w konstrukcji ramowo-płycinowej, dekorowana profilowanymi płycinami. Drzwi do mieszkań ozdobione zostały profilowaną ościeżnicą i rozrzeźbionymi supraportami dekorowanymi ornamentem małżowinowo-chrząstkowym, ujętym parą spływów wolutowych. Ozdobne, dwuskrzydłowe drzwi o konstrukcji ramowo-płycinowej zachowane zostały także w większości lokali korpusu głównego i oficyny.

RZUT: Kamienica została założona na rzucie litery „L” z częścią frontową zorientowaną na osi północny wschód-południowy zachód i skrzydłem oficyny dostawionym od strony wschodniej.

KOMUNIKACJA: główne wejście do budynku znajduje się po wschodniej stronie usytuowanego na osi środkowej fasady przejazdu bramnego.

Komunikację między piętrami zapewniają trzy klatki schodowe. Główna, znajdująca się pośrodku budynku (na każdym z pięter, naprzeciwko siebie znajdują się otwory drzwiowe do mieszkań) oraz boczne: zachodnia i - usytuowana w oficynie - wschodnia.

BRYŁA: zwarta, budynek czterokondygnacyjny, w całości podpiwniczony, z przylegającą od strony wschodniej czterokondygnacyjną oficyną.

ELEWACJE: fasada: ośmioosiowa, o osiach wyznaczonych przez prostokątne otwory okienne, w części środkowej zaakcentowana dwuosiowym pseudoryzalitem z usytuowanym pośrodku, przejazdem bramnym zamkniętym współczesną, metalową, szczelinową bramą. Część przyziemia oddzielona prostym, uskokowym gzymsem od pozostałych kondygnacji i artykułowana niską strefą cokołową. Na osiach znajdują się otwory drzwiowe do lokali usługowych. W dwóch skrajnych, wschodnich osiach wstawiony współczesny wykusz witryny sklepowej. Dekoracja fasady, pozbawionej po wojnie pierwotnego wystroju sztukatorskiego ogranicza się do skrajnych, bocznych pasów lizen i wieńczącego ją szerokiego, płaskiego gzymsu. Rytm otworów okiennych wzbogacają porte-fenêtre na drugiej i siódmej osi od zachodu, o współczesnych, szczelinowych barierach. Częściowo zachowane zostały historyczne okna dwudzielne, z dwudzielnym nadświetleniem. Elewacja podwórzowa: asymetryczna, pięcioosiowa, o osiach wyznaczonych przez prostokątne otwory okienne. Pierwszą i czwartą oś od wschodu zaakcentowano w formie pseudoryzalitów. Nad otworem bramnym, na drugiej osi od wschodu, znajduje się balkon z prostą barierą o geometrycznym wzorze okręgów wpisanych w kwadratowe pola. W zachodnim pseudoryzalicie umieszczony został prostokątny otwór wejściowy na boczną klatkę schodową. Elewacja podwórzowa oficyny jest sześćosiowa, z pseudoryzalitem na czwartej osi od północy. Obecnie część otworów okiennych w kondygnacji parteru wtórnie zamurowano w celu zabezpieczenia przed ingerencją osób trzecich. Ściany wewnątrz przejazdu artykułowane zostały prostokątnymi szerokimi płycinami i przykryte stropem odcinkowym, wspartym na czterech parach gurtów sklepiennych osadzonych na prostych konsolkach. Zamknięty współczesnymi metalowymi drzwiami z pełnym nadświetlem otwór drzwiowy na klatkę schodową usytuowany jest w środkowej części, wschodniej ściany przejazdu.

WNĘTRZE: w niektórych pomieszczeniach korpusu głównego oraz oficyny zachowały się proste, pozbawione dekoracji piece kaflowe; w jednym z pomieszczeń korpusu frontowego zachowana została stiukowa dekoracja sufitowa w formie rozety obwiedzionej bordiurą o motywach roślinnych.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa 1552 m2	16. Przeznaczenie pierwotne Budynek mieszkalny	17. Użytkowanie obecne Budynek mieszkalny
18. Stan zachowania Budynek zachowany w stanie stabilnym, brak widocznych uszkodzeń konstrukcyjnych. Od strony fasady widoczne miejscowe odspojenia tynku w kondygnacji parteru oraz zabrudzenia graffiti. Od strony elewacji podwórzowej ubytki tynku obejmujące znaczną część elewacji uzupełnione zostały tynkami cementowymi, powodującymi destrukcję cegły. Ponadto widoczne znaczne zawilgocenie partii cokołu i związane z tym porażenie mikrobiologiczne. Stan zachowania oryginalnej stolarki drzwiowej i okiennej dobry, historyczne okna częściowo wymienione na współczesne okna jednoramowe. Wnętrze budynku: miejscowe uszkodzenia obejmujące przede wszystkim złuszczenia farby, odparzone tynki, zabrudzenia graffiti i ubytki, wynikają z niewłaściwego użytkowania pomieszczeń oraz wieloletnich zaniedbań. W gorszym stanie zachowania znajdują się pomieszczenia oficyny, które – ze względu na brak zabezpieczenia otworów okiennych przez długi okres – zostały zanieczyszczone odchodami ptaków i zniszczone opadami atmosferycznymi.		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie Usunięcie uzupełnień cementowych na elewacji podwórzowej. Zabezpieczenie partii cokołu przed wilgocią i porażeniem mikrobiologicznym. Zabezpieczenie południowo-wschodniego narożnika budynku przed porastającym go winobluszczem (zastosowanie siatki do porostu roślin pnących).Uzupełnienie tynków. Oczyszczenie, elewacji, wykonanie badań konserwatorskich i architektonicznych, poprawa estetyki elewacji. Zabezpieczenie zachowanej wewnątrz stolarki drzwiowej (skrzydeł drzwiowych wyjętych z oddrzwi).	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)	21. Uwagi
23. Bibliografia: Decyzja o wpisie do rejestru z 2.12.2022 r.	22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)
25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania) https://fotopolska.eu/2190571,foto.html (17.12.2024 r.) https://www.warszawa1939.pl/sites/default/files/styles/full/public/media_uploaded/obiekty/twarda/twarda_62_01_0.jpg?itok=SwZtXmJN (17.12.2024 r.)	24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis) tekst: Rafał Powązka, grudzień 2024 r. fotografie współczesne: Rafał Powązka, lipiec 2022 r. 26. Załączniki: Załączniki: nr 1 fotografie archiwalne, nr 2 - 3 fotografie współczesne

1. Miejscowość	Warszawa	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres kamienica, ul. Twarda 62	6. Zawartość załącznika fotografie archiwalne
2. Gmina	Wola		
3. Powiat	Warszawa		
4. Województwo	mazowieckie		

Wygląd elewacji w latach 30 XX wieku.

Wygląd elewacji w latach 80 XX wieku.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

Rafał Powązka
grudzień 2024 r.

1. Miejscowość	Warszawa	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres kamienica, ul. Twarda 62	6. Zawartość załącznika fotografie współczesne
2. Gmina	Wola		
3. Powiat	Warszawa		
4. Województwo	mazowieckie		

Przejazd bramny.

Kostka brukowa zachowana w przejeździe bramnym.

Parkiet zachowany w jednym z mieszkań korpusu głównego od strony ulicy.

Dekoracja stiukowa sufitu zachowana w jednym z mieszkań korpusu głównego.

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 2

1. Miejscowość	Warszawa	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres kamienica, ul. Twarda 62	6. Zawartość załącznika fotografie współczesne
2. Gmina	Wola		
3. Powiat	Warszawa		
4. Województwo	mazowieckie		

Drzwi wejściowe do jednego z mieszkań na głównej klatce schodowej.

Drzwi wewnętrzne w jednym z mieszkań.

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 2

1. Miejscowość	Warszawa	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres kamienica, ul. Twarda 62	6. Zawartość załącznika fotografie współczesne
2. Gmina	Wola		
3. Powiat	Warszawa		
4. Województwo	mazowieckie		

Piec w mieszkaniu oficyny.

Szafa wnekowa na klatce schodowej oficyny.

1. Miejscowość	Warszawa	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres kamienica, ul. Twarda 62	6. Zawartość załącznika fotografie współczesne
2. Gmina	Wola		
3. Powiat	Warszawa		
4. Województwo	mazowieckie		

Dekoracja posadzki głównej klatki schodowej.

Ozdobna bariera schodów głównej klatki schodowej.

Klatka schodowa oficyny

Dekoracyjne policzki schodów głównej klatki schodowej.

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 3

1. Miejscowość	Warszawa	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres kamienica, ul. Twarda 62	6. Zawartość załącznika fotografie współczesne
2. Gmina	Wola		
3. Powiat	Warszawa		
4. Województwo	mazowieckie		

Wnętrze pokoju korpusu głównego od strony podwórza. Zachowana stolarka okienna.

Wnętrze pokoju korpusu głównego.

Wnętrze mieszkania korpusu głównego.

Poddasze. Więźba płatwiowa o stolcach kozłowych.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

Rafał Powązka
grudzień 2024 r.